

Handläggare
Kristina Eklund
Telefon: 08 50835534

Till
Arbetsmarknadsnämnden
den 23 oktober 2018

Ärende 5

**Yttrande över remiss av betänkandet från
Komvuxutredningen (SOU 2018:71) En andra och
en annan chans – ett komvux i tiden**

Remiss från Kommunstyrelsen, dnr 2018/1284

Arbetsmarknadsförvaltningens förslag till beslut

1. Arbetsmarknadsnämnden beslutar att hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt yttrande över remissen.
2. Arbetsmarknadsnämnden beslutar justera paragrafen omedelbart.

Arjun Bakshi
arbetsmarknadsdirektör

Bengt Jönsson
avdelningschef
Vuxenutbildning Stockholm

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har remitterat ärendet *Slutbetänkandet från Komvuxutredningen (SOU 2018:71) En andra och en annan chans – ett komvux i tiden* till arbetsmarknadsnämnden för yttrande. Regeringen har tillsatt en utredning som sedermera tagit namnet *Komvuxutredningen*. Utredningens uppdrag var att undersöka behovet av förändringar i regleringen av vuxenutbildningen, huvudsakligen när det gäller kommunal vuxenutbildning (komvux) och särskild utbildning för vuxna (särvox). Utredningen har nu

lämnat ett slutbetänkande som innehåller en rad förslag. Bland annat föreslår utredningen att målformuleringen för komvux förtydligas så att den ger uttryck för komvux betydelse för arbetsmarknadens funktionssätt. Utredningen föreslår också nya urvalsregler för utbildning där urval kan komma i fråga. Vidare föreslås att skolformen särsvux upphör och i stället ingår i skolformen komvux, i syfte att skapa en sammanhållen utbildning där det till exempel ska vara enklare för elever att ta del av kurser inom både särsvux och komvux. Utredningen har också föreslagit en förenklad betygsskala inom grundläggande komvux, sfi och grundläggande särsvux i syfte att öka genomströmningen.

Arbetsmarknadsförvaltningen välkomnar komvuxutredningens betänkande som kan sägas ta ett helhetsgrepp om vuxenutbildningen. Förvaltningen ser en välskrivna utredning där förslagen bottenar i ett relevant resonemang.

Förvaltningen delar den bild av vuxenutbildningen som utredningen redogör för i utredningens centrala utgångspunkter. Särskilt viktigt är att utredningen uppmärksammar att vuxenutbildningen behandlats som en sidovagn till övriga skolväsendet och vidare lämnar konkreta förslag för att utbildningsformen ska ges plats inom skolforskning och skolutveckling. Förvaltningen vill också betona vikten av att utredningens bedömningar avseende Skolverkets uppföljning av komvux, inklusive utbildning i svenska för invandrare (sfi), och särsvux beaktas. Också positivt är utredningens ansats att göra särsvux till en inkluderad del i komvux.

Förvaltningens instämmer vidare i att vuxenutbildningens roll idag inte enbart är kompensatoriskt instrument för att ge individer en chans till att stärka sin ställning i arbets- och samhällsliv. Rollen har i stället vidgats till att även omfatta en viktig aktör för arbetsmarknadens kompetensförsörjning. Därför är försöken att förtydliga dessa dubbla roller välkomna.

Arbetsmarknadsförvaltningens är i huvudsak positiv till de förslag som utredningen lämnat. Dock ser förvaltningen att tillämpningen av den föreslagna urvalsprincipen kommer få betydande konsekvenser för den handläggning som görs inom ramen för antagningen till komvux. Förvaltningen anser att utredningen inte uppmärksammat dessa konsekvenser och bedömer att frågan bör utredas ytterligare. Vidare avstyrker förvaltningen förslaget att samverkansavtal ska vara krav vid ansökan till yrkesvux.

Bakgrund

Regeringen tillsatte den 16 februari 2017 en utredning som sedan tog namnet *Komvuxutredningen*. Utredningens uppdrag var att undersöka behovet av förändringar i regleringen av vuxenutbildningen, huvudsakligen när det gäller kommunal vuxenutbildning (komvux) och särskild utbildning för vuxna (särsvux).

Uppdraget till utredaren var bland annat att:

- analysera och ta ställning till om det i vissa fall bör kunna göras undantag från skollagens (2010:800) bestämmelser om att de som fått minst utbildning ska prioriteras när det gäller antagningen till komvux på gymnasial nivå och i så fall föreslå möjligheter till undantag,
- analysera och ta ställning till om en förenklad betygsskala skulle förbättra genomströmningen inom delar av komvux och särsvux och i så fall föreslå en sådan betygsskala,
- undersöka om bestämmelserna om högskoleförberedande examen inom komvux bör förenklas och i så fall lämna ett sådant förslag,
- analysera om särsvux bör upphöra som egen skolform och, om det bedöms lämpligt, föreslå hur särsvux kan bli en del av komvux, och
- utreda om det ska vara ett villkor för överlämnande av uppgifter inom komvux och särsvux på entreprenad till en enskild utbildningsanordnare, att anordnaren har betygsrätt för motsvarande utbildning.

Utredningen fick i december 2017 ett tilläggsdirektiv med uppdraget att även:

- följa och analysera samverkan inom regionalt yrkesvux, och vid behov föreslå åtgärder för att förbättra samarbetet.
- att analysera och bedöma om det finns yrkesutbildningar inom komvux och särsvux som bör vara riksrekryterande, samt
- utreda vissa frågor som avser fortsatt utbildning för personer med intellektuell funktionsnedsättning.

Den 3 september 2018 redovisade utredningen sitt uppdrag i betänkande *En andra och en annan chans – för ett komvux i tiden* (SOU 2018:71). Regeringen har därefter remitterat betänkandet till bland andra Stockholms stad.

Ärendet

Kommunstyrelsen har remitterat ärendet *Slutbetänkandet från Komvuxutredningen (SOU 2018:71) En andra och en annan chans – ett komvux i tiden* till arbetsmarknadsnämnden för yttrande.

Utredningens förslag ska ses i ett sammanhang som tar hänsyn till vuxenutbildningens särart och den växande betydelse i samhället utbildningen kommit att få.

Vuxenutbildningen, som idag består av komvux och särvox, är en utbildningsform som till flera delar skiljer sig från grund- och gymnasieskolan men har enligt utredningen behandlats styvmoderligt i förhållande till övriga skolväsendet. Vuxenutbildningen har till exempel gått miste om större utvecklingsåtgärder och i mycket liten omfattning beforskats. Vuxenutbildningens naturliga plats i skolväsendet behöver stärkas, samtidigt som utbildningsformens särart med särskilda förutsättningar och behov behöver beaktas. I förhållande till andra utbildningsformer har vuxenutbildningen till exempel stora krav på individanpassning och flexibilitet och en mer heterogen målgrupp. Mot bakgrund av detta har utredningen lagt förslag som syftar till att stärka utbildningens naturliga roll i skolväsendet, att stärka professionen inom bland annat frågor som har med vuxnas lärande att göra, att skapa förutsättningar för en utbildning som är individanpassad men också anpassad efter arbetsmarknadens och samhällets behov samt att förstärka likvärdigheten inom utbildningen.

Vuxenutbildningen har också fått en växande betydelse på senare år. Målgruppen för vuxenutbildningen har förändrats samtidigt som kraven på utbildning har höjts och ett livslångt lärande i allt högre grad behövs för att möta arbetsmarknadens ständigt skiftande behov. Samhällets utveckling leder sammantaget till att vuxenutbildningen får en allt starkare betydelse för individen, för en väl fungerande arbetsmarknad och för det demokratiska samhället. Mot bakgrund av detta har utredningen lagt förslag som syftar till att ge förutsättningar för att möta den breddade och heterogena målgruppen för utbildningen.

Utredningen har i sitt betänkande lämnat både förslag och bedömningar om framtida utvecklingsområden inom komvux och särvox. Utredningens förslag har sammanfattat varit:

- Förtydligande i skollagen så att det framgår att komvux även utgör en del i arbetsmarknadens kompetensförsörjning och förberedelser till fortsatta studier.

- Ändring av urvalsreglerna till komvux på gymnasial nivå så att det inte längre är den med minst utbildning som automatiskt ska ha förtur vid urval, utan individer med störst behov av utbildningen.
- Förenkling av betygsskalan för grundläggande komvux, sfi och grundläggande särvox.
- En sammanslagning av gymnasieskolans sex studieförberedande program inom komvux till tre bredare studieområden och att gymnasiearbetet ersätts av ett bredare komvuxarbete.
- Krav om betygsrätt för att enskilda anordnare ska få bedriva vuxenutbildning på entreprenad införs. Villkoren för betygsrätt för utbildning motsvarande komvux skärps, så att de överensstämmer med kraven inom komvux.
- Särvox upphör som egen skolform och blir en del av komvux och byter samtidigt namn till särskild utbildning. Dessutom föreslås att personer med intellektuell funktionsnedsättning ges ökade möjligheter till fortsatt utbildning efter särvox.
- Förstärkt möjlighet till kompetensutveckling för lärare inom komvux.
- Krav på samverkansavtal mellan samverkande kommuner för statsbidrag för regionalt yrkesvux.

Därutöver har utredningen lämnat bedömningar av framtida utvecklingsområden inom komvux. Dessa handlar bland annat om studiefinansiering för elever inom särvox, förändringar inom lärarutbildningen, stärkt forskning inom komvux och vuxnas lärande samt behov av utvecklad uppföljning av utbildning på entreprenad. Frågan om riksrekryterande utbildning bedömer utredningen ska avvakta pågående utredningar och processer, bland annat den så kallade dimensioneringsutredningen (Dir 2018:17) och försöksverksamheten med branschskolor.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom utvecklings- och utredningsstaben och avdelningen Vuxenutbildning Stockholm vid arbetsmarknadsförvaltningen.

Arbetsmarknadsförvaltningens synpunkter och förslag

Arbetsmarknadsförvaltningen välkomnar komvuxutredningens betänkande som kan sägas ta ett helhetsgrepp om vuxenutbildningen. Förvaltningen ser en välskriven utredning där förslagen bottnar i ett relevant resonemang.

Arbetsmarknadsförvaltningen delar den bild av vuxenutbildningen som utredningen redogör för i utredningens centrala utgångspunkter. Särskilt viktigt är att utredningen uppmärksammar att vuxenutbildningen behandlats som en sidovagn till övriga skolväsendet och vidare lämnar konkreta förslag för att utbildningsformen ska ges plats inom skolforskning och skolutveckling. Förvaltningen vill också betona vikten av att utredningens bedömningar avseende Skolverkets uppföljning av komvux, inklusive sfi, och sÄrvux beaktas. Också positivt är utredningens ansats att göra sÄrvux till en inkluderad del i komvux.

Arbetsmarknadsförvaltningen instämmer vidare i att vuxenutbildningen idag inte enbart är ett kompensatoriskt instrument för att ge individer en chans till att stärka sin ställning i arbets- och samhällsliv. Rollen har i stället vidgats till att även omfatta en viktig uppgift i arbetsmarknadens kompetensförsörjning. Därför är försöken att förtydliga dessa dubbla roller välkomna.

I det följande kommenterar förvaltningen de centrala förslagen i utredningen.

Förtydligt mål för komvux

Utredningen föreslår att dagens målformulering för komvux, uttryckt i 20 kap. 2 § skollagen (2010:800), förtydligas med ett tillägg i vilket det framgår att komvux utgör en bas för den nationella och regionala kompetensförsörjningen till arbetsliv och en grund för fortsatt utbildning. Idag är målformuleringen skriven utifrån ett rent individperspektiv, medan utredningen konstaterar att komvux också spelar en viktig roll inom arbetsmarknadspolitiken. Det föreslagna tillägget gör, enligt utredningen, att målet för komvux bättre överensstämmer med hur komvux fungerar idag.

Arbetsmarknadsförvaltningens synpunkter

Arbetsmarknadsförvaltningen instämmer i utredningens förslag. Förvaltningen ser att vuxenutbildningens dubbla roll för individen och för arbetsmarknaden är två jämbördiga roller. Förvaltningen ser inte att perspektiven står i motsats till varandra, då det inte behöver finns någon motsägelse i individens kontra arbetsmarknadens behov.

Förändrade urvalsregler till komvux på gymnasial nivå

Urval till utbildning görs i de fall det finns fler sökande än platser och till utbildning sökande inte har rätt till enligt rättighetslagstiftningen. Urval på komvux kan därmed enbart komma i fråga på gymnasiala yrkesutbildningar och på gymnasiala

teoretiska utbildningar där målet inte är särskild behörighet till högskola eller särskilda kunskaper inom yrkeshögskola. Idag råder principen om att sökande med *minst eller kortast utbildning* ska prioriteras vid urval. Utredningen föreslår att principen ändras till att sökande med *störst behov av utbildningen* prioriteras.

Förslaget innebär ett krav på att en bedömning ska göras av varje individs situation och att utbildning tillgodoser det individuella behovet. Detta gör både att en bredare målgrupp kan bedömas vara prioriterad, och att det inte är samma individer som generellt prioriteras i alla sammanhang. Den nya formuleringen anger att en behovsprövning ska ske vid urval, och att den prövningen måste väga de sökandes behov mot varandra.

I komvuxförordningen föreslås att prioriteringen – urvalsreglerna – ska ta hänsyn till individens behov för:

- Att etablera sig på arbetsmarknaden
- Pågående yrkesval
- Planerat yrkesval.

Förtur föreslås fortsättningsvis ges till sökande som önskar fullfölja påbörjade studier.

En viktig skillnad mellan den föreslagna och den nuvarande principen är åt vilket håll – bakåt eller framåt – som perspektivet ska vara vänt. Föreslagen princip ska ta hänsyn till *kommande* behov hos individen, medan den nuvarande principen riktar blicken bakåt och tar hänsyn till vad individen saknar från tidigare utbildning. En prioriteringsregel som tar sin utgångspunkt i den sökandes bakgrund leder enligt utredningen till att vissa individer aldrig kommer att prioriteras, oavsett vilken utbildning det är frågan om och anledningarna till att individen söker denna utbildning.

Utredningen anser därför att en grundläggande regel i skollagen måste utformas så att den tillåter en bredare rekrytering till komvux än i dag, samt att den i högre grad tar hänsyn till individens situation och individens behov av den specifikt sökta utbildningen – inte utbildning generellt. Detta förväntas till exempel gynna personer med svag ställning på arbetsmarknaden som har en examen från gymnasiet eller högskola men som behöver yrkesväxla för att etablera sig eller befästa en plats på arbetsmarknaden. Samtidigt konstaterar utredningen att kort utbildning även fortsatt kommer prioriteras högt i ett urval, eftersom en avslutad gymnasieexamen i princip är ett krav för en hållbar anställning på dagens arbetsmarknad.

Utredningen föreslår att Skolverket bör ges i uppdrag att ta fram vägledande tolkningsanvisningar och stöd till kommunernas antagningsenheter, baserat på forskning inom prioriteringsarbetet.

Arbetsmarknadsförvaltningens synpunkter

Arbetsmarknadsförvaltningen instämmer i utredningens resonemang kring behovet av förändrade urvalsprinciper och vidare också i tanken med den föreslagna principen. Det är dock förvaltningens bedömning att tillämpningen av förslaget skulle få stora konsekvenser för kommunernas antagningsverksamheter, och vidare att utredningen brustit i att uppmärksamma och problematisera dessa konsekvenser.

Stockholms stad har idag genom lokalpolitiska beslut i princip en balans mellan utbud och efterfrågan inom komvux på gymnasial nivå. Det innebär att urval sällan behöver ske. Urval sker i förekommande fall nästan uteslutande till smalare gymnasiala yrkesutbildningar. I dagens situation skulle den föreslagna principen och dess tillämpning därför i liten utsträckning beröra Stockholm. Det finns dock ingen garanti för att den situation som idag råder, även kommer råda framgent.

Under enbart våren 2018 fanns inom stadens komvux, exklusive sfi, cirka 23 000 unika individer inskrivna. Av dessa läste omkring 4300 på komvux grundläggande nivå. Resterande, närmare 19 000 personer var inskrivna i komvux på gymnasial nivå, varav cirka 7500 på en yrkesutbildning. Dessa siffror ger en fingervisning om vilka stora volymer Stockholm hanterar vid varje antagning.

Med dagens regler kan ett eventuellt urval göras med förhållandevis trubbiga instrument, och utifrån ett relativt lättillgängligt underlag. Den handläggning som sker idag ligger nära en automatisk handläggning. Tillämpningen av den föreslagna principen skulle enligt förvaltningens bedömning snarare vara en kvalificerad handläggning med väsentligt högre krav på såväl omfattning som svårighetsgrad.

I exempelvis en situation där den enskildes behov och effekt av den aktuella utbildningen specifikt – inte utbildning generellt – ska bedömas, ställs inte bara krav på bedömning av individens förutsättningar på arbetsmarknaden utifrån ett generellt behov utan också utifrån ett individuellt behov, där individuella förutsättningar ska spela in. En bedömning av effekten av utbildningen, så som utredningen diskuterar, ställer också enligt förvaltningen krav på ytterligare kompetenser än vad dagens antagning har behov av.

Antagningen till komvux är kontinuerlig, vilket för Stockholms del innebär en antagning flera gånger per år. Förvaltningen konstaterar att det inte vid varje givet antagningstillfälle på förhand kommer vara känt vilka utbildningar där antalet sökande överstiger antalet platser. Förvaltningen ser därför att antagningen behöver ha beredskap, i form av personella resurser, för en situation där en kvalificerad bedömning av sökandes behov eventuellt blir aktuellt och ska genomföras på relativt kort tid.

Redan idag är handläggningstiden mellan ansökan och besked om antagning ungefär åtta veckor, vilket förvaltningen ser är en lång väntetid för vissa målgrupper. För att inte förlänga handläggningstiden ytterligare, ser förvaltningen att förslaget skulle innebära att underlaget till ett eventuellt urval skulle behöva samlas in redan vid ansökningsförfarandet. Det skulle innebära att det för samtliga sökande, vid samtliga intag, behöver finnas ett underlag tillräckligt för en situation där urval blir aktuellt. Det skulle innebära betydande administrativa och ekonomiska konsekvenser för enskilda kommuner.

Om förslaget realiserar, ser förvaltningen att det vägledningsmaterial som Skolverket föreslås få i uppdrag att utarbeta, får stor betydelse. Det är viktigt att materialet utformas så att det också utgör ett stöd i den praktiska tillämpningen av urvalsreglerna. Förvaltningens farhåga är dock att detta kan vara svårt att tillse.

Förvaltningen ser också en risk för att tillämpningen kommer leda till negativa konsekvenser för likvärdigheten nationellt.

Förvaltningens slutsats är att principens tillämpning behöver utredas ytterligare. Principen behöver tillämpas genom ett mer pragmatiskt förfarande som tar hänsyn till de volymer som kan tänkas hanteras vid en antagning och vidare säkerställer en rättssäker och likvärdig bedömning.

Förenkling av betygsskalan för grundläggande komvux, sfi och grundläggande särsvux

Utredningen föreslår att betygsskalan inom grundläggande komvux och sfi förändras till att innehålla betygen IG, G och VG. Inom grundläggande särsvux föreslås att betygsskalan ska utgöras av betygen G och VG. Idag är betygsskalan densamma som den inom grund- och gymnasieskolan, det vill säga A-F där betyget E utgör godkänt.

Förutom att vara ett kvitto på elevens uppnådda kunskap och ge möjlighet till jämförelser lokalt och nationellt fyller betyg för komvux på grundläggande nivå, sfi och särvox på grundläggande nivå inte någon uttalad funktion. Betyg är inte någon urvalsgrund, så länge en individ kan uppvisa motsvarande kunskaper för ett betyg, för antagning till vidare utbildning inom vuxenutbildningen och till studier på gymnasial nivå inom komvux och särvox är inte behörigheten kopplad till betyg. Med en förenklad betygsskala skulle, enligt utredningens bedömning, lärarnas administrativa arbete minska vilket i sin tur kan frigöra mer tid till undervisningen.

Arbetsmarknadsförvaltningens synpunkter

Arbetsmarknadsförvaltningen delar den uppfattning som utredningen framför och välkomnar förslaget. Förvaltningen ser också att en förenklad betygsskala förenkla för elever inom särvox att bli förtrogna med kursmål och krav för de olika betygsstegen.

Flexiblare högskoleförberedande examen från komvux

Utredningen föreslår att en högskoleförberedande examen, inriktad på tre studieområden med områdesspecifika kurser, ska ersätta dagens sex gymnasieprogram och krav på programspecifika kurser. De tre studieområdena föreslås bli:

1. Samhällsvetenskapligt och ekonomiskt studieområde.
2. Humanistiskt och estetiskt studieområde.
3. Naturvetenskapligt studieområde.

Genom en områdesindelad högskoleförberedande examen, är utredningens bedömning, att utbildningen inom komvux särskiljs från ungdomsskolan genom mer flexibilitet och valfrihet utan att riskera att förlora i kvalitet. En mer flexibel högskoleförberedande examen indelad i studieområden skulle förenkla för personer med en brokig utbildningsbakgrund eller utländska betyg att kunna räkna in det de har läst tidigare i en examen. Det skulle även säkerställa att kvaliteten bibehålls och att kraven inte sänks samtidigt som genomströmningen i gymnasiet sannolikt inte skulle påverkas negativt och nödvändiga förkunskaper till högskolan skulle behållas.

Arbetsmarknadsförvaltningens synpunkter

Arbetsmarknadsförvaltningen är i huvudsak positiv till förslaget men menar att det, för att förenkla än mer, skulle vara möjligt att slå ihop studieområdet samhällsvetenskapligt/ekonomiskt med studieområdet humanistiskt/estetiskt. De nuvarande program som föreslås uppgå i dessa två studieområden är idag så pass lika till innehåll att en elev i princip kan välja kurser från båda

programutbuden för sin examen. Förvaltningen tolkar det som att det framför allt handlar om skillnad i omfattning av ämnet matematik som särskiljer de två föreslagna studieområdena. Vid en sammanslagning av programmet skulle i stället elever kunna välja till matematik, utifrån behov och med hänsyn till fortsatta studier.

Gymnasiearbetet ersätts av ett komvuxarbete

Dagens gymnasiearbete infördes i gymnasieskolan 2013 som en del i gymnasiereformen (Gy2011). Gymnasiearbetet är att likna vid kurser som tidigare hetat projektarbete och specialarbete. En viktig skillnad är dock att gymnasiearbetet ska kopplas till examensmålen för gymnasieskolans nationella program.

I utredningen föreslås att dagens gymnasiearbete, kopplat till examensmål för gymnasieskolans nationella program ska ersättas av ett *komvuxarbete* som i stället ska kopplas till ett av de högskoleförberedande programmens föreslagna studieområden.

Förslaget är en anpassning till de föreslagna förändringarna avseende studieområden. Men det tar också hänsyn till att kommuner har svårt att tillhandahålla gymnasiearbeten inom alla nationella program på gymnasieskolan samt att individer med brokig utbildningsbakgrund har svårt att koppla gymnasiearbetet till ett specifikt program.

Arbetsmarknadsförvaltningens synpunkter

Arbetsmarknadsförvaltningen instämmer i utredningens bedömning och förslag. Även om utbudet i Stockholms stad är stort har det även här funnits svårigheter i att erbjuda alla inriktningar på gymnasiearbetet.

Utredningens förslag avser enbart högskoleförberedande examen, och berör därmed inte gymnasiala yrkesutbildningar. Trots detta vill förvaltningen ta tillfället att påpeka att det programspecifika arbetet inom gymnasiala yrkesutbildningar kan sägas fylla en viktigare funktion än motsvarande inom högskoleförberedande utbildningar. Förvaltningens erfarenhet är att ett avslutat gymnasiearbete, med koppling till den specifika yrkesutbildning eleven gått, ofta efterfrågas av branschen.

Bedömningar kring enskilda kurser som ingår i gymnasieexamen

Utredningen har inte lämnat förslag men en bedömning om att ämnet Idrott och hälsa 1 fortsatt inte ska få ingå i en gymnasieexamen från komvux.

Arbetsmarknadsförvaltningens synpunkter

Arbetsmarknadsförvaltningen vill framföra möjligheten att kursen skulle kunna få räknas in i en examen om eleven har med den från sina studier på gymnasieskolan och behöver den för behörighet till fortsatta studier. Förvaltningen har svårt att se varför det inte är möjligt och erfar också att elever med kursen med sig från gymnasieskolan har svårt att se logiken i regeln. I händelse av att kursen får räknas in, bör även kravet vara att en komvuxexamen ska bestå av 2500 poäng, som i gymnasieskolan, och inte som idag, 2400 poäng.

Betygsrätt för komvux på entreprenad och för utbildning motsvarande kommunal vuxenutbildning

Idag är kommunen huvudman *för komvux som överlämnats på entreprenad*. I några fall har dock vissa delar av huvudmannens ansvar som ryms inom rektors uppgifter delegerats från huvudmannen till den enskilda anordnaren. Detta är möjligt i de fall den enskilda anordnaren har betygsrätt, vilket ges genom tillstånd från Skolinspektionen. Det är idag upp till varje kommun om kravet på betygsrätt ska gälla vid överlämnande av komvux på entreprenad. I Stockholms stad finns kravet på betygsrätt uppställt i upphandlingen av vuxenutbildningen.

Utredningen föreslår att betygsrätt ska vara ett villkor för överlämnande av komvux på entreprenad. Utredningen bedömer att betygsrätt som villkor för att bedriva utbildningen på entreprenad skulle förbättra förutsättningarna för god kvalitet inom entreprenaderna. Utbildningsanordnare inom vuxenutbildning på entreprenad skulle då vara föremål för tillsyn från Skolinspektionen inom ramen för sin betygsrätt, och villkoren för betygsrätt skulle garantera vissa grundläggande kvalitetsfaktorer, t.ex. krav på kvalitetsarbete, behöriga rektorer och legitimerade lärare.

Samtidigt föreslår utredningen att Skolinspektionens tillsyn av betygsrätten ska utökas och bedömer vidare att kommunernas uppföljning och branschens egenkontroll av anordnarna kan stärkas.

Arbetsmarknadsförvaltningens synpunkter

Arbetsmarknadsförvaltningen instämmer i utredningens förslag. För arbetsmarknadsnämnden innebär detta ingen förändring eftersom det redan idag ställs krav på betygsrätt hos anordnare som levererar vuxenutbildning på uppdrag av nämnden.

Förvaltningen vill särskilt betona vikten av att utredningens slutsats om att utöka Skolinspektionens tillsyn i frågan beaktas. Det bör vidare vara möjligt för Skolinspektionen att dra tillbaka ett tillstånd.

Också viktig är den bedömning utredningen gör att branschens egenkontroll kan stärkas. En sådan kontroll skulle kunna utgöra en viktig förutsättning för det förtroende som avtal mellan huvudman och enskilda anordnare behöver bygga på.

Utbildning motsvarande kommunal vuxenutbildning

Huvudmannaskapet för *utbildning motsvarande kommunal vuxenutbildning*, vilket är en uppdragsutbildning som företag eller myndigheter köper och som står utanför skolväsendet, har hittilldags inte reglerats i någon författning. Däremot har Skolverket och Skolinspektionen gjort tolkningen att anordnare för denna utbildningsform har ett ansvar *motsvarande* huvudman.

Utredningen föreslår att utbildningsanordnare ska vara huvudman för utbildning motsvarande komvux. Förslaget förändrar inte den enskilde anordnarens ansvar i sak jämfört med i dag. Däremot tydliggör den nya regeln anordnarens huvudmannaskap, och förenklar tillämpningen av andra regler som hänvisar till huvudmannen för utbildningen.

Arbetsmarknadsförvaltningens synpunkter

Arbetsmarknadsförvaltningen anser, liksom utredaren, att det behöver vara tydligt var huvudmannaskapet ligger och att det är bra att utredningen sett över möjligheten att förtydliga detta. Däremot ser förvaltningen inte att förslaget förtydligar för enskilda elever vem som är huvudman för utbildningen. Idag är det inte ovanligt att samma anordnare är leverantör av komvux på entreprenad och utbildning motsvarande kommunal vuxenutbildning. Teoretiskt kan det innebära att elever som går på samma utbildning hos en och samma leverantör, tillhör olika utbildningsformer och således har olika huvudmän.

Förvaltningen vill i sammanhanget ta tillfället att lyfta en generell fråga kring den specifika utbildningsformen. Utbildning motsvarande komvux tenderar att i allt högre utsträckning likna vanlig komvux, en utveckling som leder tanken till vad den förstnämnda utbildningsformen egentligen ska syfta till. Förvaltningen ser ett behov av att klargöra likheter och skillnader mellan utbildningsformerna och vilka roller inom utbildningsväsendet de ska spela. Inte minst är detta en viktig förutsättning för att eleverna ska kunna navigera i utbildningsutbudet.

Särvux upphör som egen skolform och möjlighet till vidare studier för individer med intellektuell funktionsnedsättning. Utredningens förslag är att särvux ska upphöra som egen skolform och i stället ingå i komvux. Samtidigt föreslås att namnet på utbildningen ändras till *Kommunal vuxenutbildning som särskild utbildning* – förkortat särskild utbildning.

Syftet med förändringen är framför allt att underlätta för individer som har kapacitet att kombinera studier inom särskild utbildning och övrig utbildning inom komvux. ”En väg in” till komvux bedöms också locka personer med lindrig utvecklingsstörning som inte identifierar sig med målgruppen för särskild utbildning att ta del av utbudet inom komvux. Samtidigt betonar utredningen att kursplanerna inom särskild utbildning på grundläggande nivå, inklusive de för utbildning motsvarande träningskolan och kursplanerna för gymnasial nivå fortsatt ska tillämpas för relevant målgrupp.

Utredningen föreslår att särskild utbildning också ska göras tillgänglig för vuxna utan utvecklingsstörning om de i övrigt uppfyller behörighet och förutsatt att det inte tränger undan den initiala målgruppen. Det innebär att det inte ska finnas ett krav på en dokumenterad diagnos för att kunna ta del av kursutbudet inom särskild utbildning.

Vidare föreslår utredningen att Skolverket ska ges i uppdrag att ta fram särskilda yrkespaket för målgruppen samt att målgruppen genom olika insatser i högre utsträckning ska utnyttja dagens möjlighet till vidare studier, inom komvux, yrkeshögskolan, folkhögskolan och högskolan.

Arbetsmarknadsförvaltningens synpunkter

Arbetsmarknadsförvaltningen delar bedömningen att särvux ska upphöra som egen skolform och vidare de fördelar en sådan förändring skulle innebära. Likaså är förvaltningen positiv till förslagen om yrkespaket och andra åtgärder för att öka övergången till andra studier. Här vill förvaltningen understryka vikten av att sådan utbildning anpassas till individens behov och att tillgången på specialpedagogiska insatser är god. Vidare är det viktigt att studiefinansieringen är löst.

Förvaltningen vill också påtala vikten av att elever som skulle ingå i den vidgade målgruppen för särskild utbildning, också ges möjlighet att uppnå behörighet för fortsatta studier. Det är också angeläget att säkerställa att individer som med olika typer av

stödinsatser egentligen skulle klara att läsa inom komvux på grundläggande eller gymnasial nivå, inte hänvisas till särskild utbildning.

Kompetensutveckling och ökad forskning inom vuxnas lärande

Utredningen konstaterar att det finns behov av kompetensutveckling inom vuxenutbildningen som inte tillgodoses samt att det i allt för liten grad genomförs forskning inom området för vuxnas lärande. Utredningen föreslår bland annat att en systematisk kartläggning av kompetensbehov bland lärare inom komvux och särvox ska genomföras, att Skolverkets nationella skolutvecklingsprogram också ska omfatta vuxenutbildningen samt att medel ska riktas för att initiera forskning inom vuxnas lärande. Utredningen bedömer också att en utvärdering av hur väl lärarutbildningen förbereder de studerande för arbete inom komvux bör genomföras samt att det bör övervägas om ett eller flera lärosäten bör erbjuda profilering mot vuxenutbildningen i sin lärarutbildning.

Arbetsmarknadsförvaltningens synpunkter

Arbetsmarknadsförvaltningen delar den beskrivning som utredningen ger på området och välkomnar också utredningens förslag. Särskilt viktigt är att professionen kan stärkas genom kompetensutveckling och att forskningen kring vuxenutbildningen ökar.

Samverkan för regionalt yrkesvux

Utredningen föreslår att det ska införas krav om samverkansavtal mellan samverkande parter inom ramen för yrkesvux. Ett avtal skulle enligt utredningen formalisera samverkan ytterligare samt beskriva strukturen för och ansvarsfördelningen i samverkan.

Arbetsmarknadsförvaltningens synpunkter

Arbetsmarknadsförvaltningen delar inte bedömningen att krav på samverkansavtal ska införas. Beslutet om hur samverkan ska formaliseras bör fortsatt ligga på samverkande kommuner. Stockholms stad har idag goda erfarenheter av den samverkan som kommunen har inom ramen för yrkesvux. Den praxis som råder inom länet är att samverkan formaliseras genom överenskommelser, och inte avtal. Samverkansavtal skulle innebära en mer omfattande administrativ process och riskerar minska flexibiliteten i samverkan. Ett regionalt politiskt samarbete, vilket skulle underlätta ett avtalsförfarande, saknas vidare i Stockholm.

Arbetsmarknadsförvaltningen vill i sammanhanget också framföra synpunkter kring statsbidraget inom yrkesvux. Så som systemet

idag är, med bidrag som beviljas ett år i taget, saknas förutsättningar att göra långsiktiga planeringar för utbildningar finansierade genom statsbidrag. Det är vidare förvaltningens åsikt att det bör finnas en större flexibilitet i exakt vilka utbildningar som statsbidraget ska användas till. Det borde i stället kunna vara möjligt att på kommunal nivå avgöra hur fördelningen av bidragen ska ske inom olika utbildningssegment.

Bilaga

1. Remiss: En andra och en annan chans – ett komvux i tiden. Slutbetänkande av komvuxutredningen (SOU 2018:71)